

FOGYATÉKOSSÁG: GLOBÁLIS PROBLÉMA

Mit tudunk a fogyatékossgal élő emberekről?

A gyakoriság becslések szerinti felső határszámái

Becslések szerint több mint 1 milliárd ember él valamilyen fajta fogyatékossgal a világon, ez körülbelül 15%-a a bolygó lakosságának (a Föld lakosságának 2010-es becslése szerint). Ezek a számok magasabbak, mint a WHO korábbi becslései, amelyeket az 1970-es években végeztek és egy 10% környéki számot feltételeztek.

A *Világ Egészségügyi Fel mérés* adatai szerint nagyjából 785 millió ember (15,6%) a 15 és az a fölötti népesség tagjai közül fogyatékos, míg a *Betegségek Megterhelő Hatásáról* készült az egész világot vizsgáló fel mérés szerint e szám körülbelül 975 millióra tehető (19,4%). Ebből a populációból a *Világ Egészségügyi Fel mérés* becslései szerint 110 millió ember (2,2%) küzd nagyon komoly funkcionális-életviteli problémákkal, míg a *Betegségek Megterhelő Hatásáról* készült fel mérés szerint nagyjából 190 millió ember (3,8%) rendelkezik "súlyos fogyatékossgal" – ez a megfelelője olyan fogyatékossgának, amely quadriplégiahoz, súlyos depresszióhoz vagy vaksághoz társulhat. Csak a *Betegségek Megterhelő Hatásáról* készült fel mérés méri a gyermekkori fogyatékossgát (0–14 éves korcsoport); az érintettek számát 95 millió főre teszi (5,1%), amelyből 13 millió (0,7%) rendelkezik "súlyos fogyatékossgal".

Egyre növekvő előfordulás

A fogyatékossgal élő emberek száma emelkedik. Az idősebb korosztályok körében a fogyatékossg esélye magasabb, amit tovább súlyosbít a társadalmak elöregedése. Globálisan egyre emelkedik a krónikus betegségek előfordulása, mint például a cukorbetegség, a szív- és érrendszeri betegségek és a mentális rendellenességek. Ezek a betegségek befolyásolják a kialakuló fogyatékossg előfordulási gyakoriságát és formáját. A fogyatékossg meghatározó jegyei eltérhetnek országonként, befolyásolják őket: az adott országban lévő általános egészségügyi állapot, az egészségügyi folyamatok, a környezeti és egyéb körülmények, például közlekedési balesetek, természeti katasztrófák, étrend, kábítószerrel való viszatérés és egyéb konfliktusok.

Eltérő tapasztalatok

A fogyatékoság megtapasztalása jelentős mértékben függ az egészségi állapot, a személyes és a környezeti tényezők viszonyától. Bár a fogyatékoságot hátránynak tekintik, nem minden fogyatékos személy azonos mértékben szenved el hátrányokat. A fogyatékos nőknek a helyzetükből adódó akadályokon túl a nemi diszkriminációval is meg kell birkóznuk. A beiskolázottság szintén eltér a fogyatékoság milyenségének tükrében, a testi fogyatékos gyerekek általában nagyobb arányban vannak jelen a rendszerben, mint a szellemi fogyatékos vagy érzékelési hiányossággal küzdő társaik. A munkaerőpiacról leggyakrabban a mentálhigiénés problémákkal vagy szellemi fogyatékosággal élő személyek maradnak távol. Az erősebb fogyatékosággal élő személyek gyakran súlyosabb hátrányos megkülönböztetésben részesülnek.

Veszélyeztetett csoportok

A fogyatékoság aránytalanul magas számban fenyegeti a veszélyeztetett csoportokat. A fogyatékoság előfordulása gyakoribb az alacsony jövedelmű országokban, mint a gazdagabb államokban. A fogyatékoság gyakoribb a lakosság legszegényebb húsz százaléka, a nők és az idősek között. Hasonlóan, az alacsony jövedelműek, a munkanélküliek vagy az alacsony képzettséggel rendelkezők között is nagyobb a fogyatékoság esélye. A vizsgált országok adatai szerint a szegényebb háztartásokban élő és az etnikai kisebbségekhez tartozó gyermekek között jelentősen magasabb a fogyatékoság előfordulása.

Oktatás

A fogyatékos gyermekek (0–14 év között) számáról a becslések 93 és 150 millió között mozognak. Sok fogyatékos gyermek és felnőtt hagyományosan nem tudott részt venni az általános oktatási rendszerben. A legtöbb országban a fogyatékos oktatás irányába tett kezdeti erőfeszítések általában speciális oktatási intézmények létrehozásához vezettek: ezek főleg egy adott fogyatékoságra koncentráltak, mint például a Vakok Intézetének iskolája. Ezen intézmények csak egy kis részét érték el a célpopulációnak és nem voltak költséghatékonyak: jórészt városi környezetben helyezkedtek el és általában izolálták a fogyatékos személyt a családjától és a tágabb közösségtől. A helyzet csak a törvényi szabályozás megváltoztatásával kezdett javulni, amely megköveteli a fogyatékos gyerekeknek az általános oktatási rendszerben való elhelyezését.

Fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló egyezmény (CRPD)

A fogyatékos gyermekek és felnőttek oktatásban való megjelenése négy fő ok miatt fontos. Az oktatás hozzájárul az emberi tőke fejlődéséhez és ebből kifolyólag egy fontos meghatározója a személyes jólétnek és megelégedettségnek. A fogyaté-

kos gyerekek oktatásból és foglalkoztatásból történő kizárása magas társadalmi és gazdasági árral jár; például a fogyatékos felnőttek általában szegényebbek, mint a nem fogyatékosok, oktatással azonban ezt az eltérést tompítani lehet.

(http://whqlibdoc.who.int/publications/2011/9789240685215_eng.pdf)